

de beschik-
vangellatie-
morgen hun
vervolgens
te kunnen

welke titel
order".
handig for-
kan zonder
et is samen-
en Dr P.
meegewerkt
de Bruyne,
Kamsteeg,
A. Kwant,
Ds W. C.
Th. Stevens,
W. A. Wier-

paar weken
verschillende
rftgedeelten
de samen-
geschied en

erdenkingen
is groote
op het sol-
willekeurige
ven van de

Petr. 4: 7c.

Wie op
slaap valt,
en gewonen
toch geen
daarom kan
laar in den
n het geen
op voet van
— En wij
re de meer-
Door Chris-
n verder uit
ik echter
in mijn ge-
elplaats: de
al echt ge-

us 8: 34—38.

et voorwoord,
door middel

, maar de
rentelijke zijn.
enking wijze
, opgegeven
at ten volle

uitgevers om-
gen, speciale
20, 50, 100,

verspreid zal
it boekje zoo
het hun be-
hun gemobi-

gen wil, dat
et Kerstfeest
ogen er vele

e gelezen en
begeerte ver-
opdat daaruit
len door hen,
org en nood

H. M.

UNST

N.V. Gebr.
Wageningen,
in van het
een stief-
der lile-
langrijkste
ele aspecten.
en niet ge-
oorlijk het
het begrip-
ged achtien,
te houden.
het haring-
elszoon van
ist der Hol-
les te meer,
er grootste
beschreven
indeels ver-
belang als

vroeger, maar is dit bij uitstek nederlandsche be-
drijf niet ten volle waard, de stof te leveren voor
romans? Het bezwaar der specifieke vak kennis
is wellicht de oorzaak, dat de haringvisserij
zich tot dusver met een matige belangstelling moest
tevreden stellen, ondanks de aantrekkelijkheid van
het onderwerp.

De jonge schrijver Kolkman deed daarom een
goedgegreep, toen hij debuteerde — naar ik meen —
met het bovengenoemde boek: Job Andersom, de
geschiedenis van een Vlaardingschen haring-
visscher. Hij betoont zich een vakman, die met
grondige kennis van zaken weet te spreken van
het bedrijf. Hij kent de taal der visschers, door-
gaans zeer plastisch, hoewel niet steeds even ge-
kuischt, hij kent zijn menschen van binnen en
van buiten, hij weet te vertellen van de zee in
rust en storm.

Reeds spoedig weet de schrijver den lezer in te
wijden in de typische sfeer van het visschers-
leven. Dadelijk pakt het verhaal, als Piet Gaalen,
de vrome matroos van de Johanna Petronella op
zee het bericht ontvangt van de geboorte van een
zoon. Nauwelijks heeft het heugelijk feit hem be-
reikt, of het breken van den achtermast, als een
teeken van Boven, geeft hem de aanwijzing, dat
ook deze jonge Van Gaalen, als zijn geheele fa-
milie, zich zal moeten buigen. De godsvrucht der
visschers wordt gedrukt door een zwaar bijgeloof
in een vloek, die op een familie kan rusten. De
eerste hoofdstukken, met hun snel en springend
verloop, geven reeds een diep inzicht in het gees-
telijk leven dezer stoere menschen. De worsteling
van een sterke persoonlijkheid om onder dien
vloek uit te komen, en zich geheel aan de genade
over te geven, is de kern van het verhaal.

Deze tendenz noopt den schrijver er toe, zijn
hoofdpersoon niet te zoeken onder de doorsnee-
visschers, maar er een eenigszins uitzonderlijk per-
soon voor te kiezen. De jonge Gerrit is van jongsaf
een „dwarsboomjong", die zich niet lijdelijk neer-
legt bij de sombere theorieën van zijn vader. Reeds
vroeg ziet hij het verschil tusschen zijn zwaar
redeneerenden vader en zijn innig vrome moeder,
voor wie genade meer geldt dan het geloof in
den vloek. Haar inzicht versterkt hem in zijn
opzet, dwars door de familie-traditie heen, zich
te bekwaamen voor schipper. Zijn slagen geeft den
vader een beklemmende vreugde, omdat het niet
kan duren volgens zijn meening, het geeft de
moeder de bevestiging van haar geloof, dat ge-
nade alleen kan helpen. Het leven dezer ouders,
bij de hoogtepunten van het verhaal, in zijn con-
trast sterk geleekend, behoort niet tot het minste
deel van het boek. Het geeft er kleur en diepte aan.

De schrijver heeft het zich niet gemakkelijk ge-
maakt. Gerrit slaagt maar niet zoo gemakkelijk,
hij moet een zwaren strijd doormaken. De fazen
hiervan zijn zoo geweldig, dat de schrijver soms
boven zijn macht grijpt en aan een geforceerd-
heid niet ontkomt. De teekening van den hoofd-
persoon vertoont daardoor meer dan eens een
zwakheid, doordat de ontwikkelingsgang te
stootend is, de overgangen niet voldoende gemo-
teveerd.

Het geluk schijnt aanvankelijk den nieuwen
schipper te begunstigen. Hij keert binnen enkele
dagen met een ruime vangst terug en waagt het
zelfs zonder hulp van een sloeper de haven binnen
te loopen. Het lijkt alsof hij zonder moeite zijn
plaats zal kunnen innemen onder de goede, zelfs
de beste schippers der vloot. Maar spoedig komt
de ongunstige keer. Hij vangt niets meer. Dereden
daarvan begrijpt hij niet. Evenals al de anderen,
zet hij de netten met den geijkten zegenwensch
overboord, hij is geestelijk voorganger aan boord,
hij leest zijn bijbel en stichtelijke werken. De ener-
gieke jongeman, die wil slagen, het koste wat het
wil, ziet den tegenslag als gevolg van den vloek,
die volgens zijn vader op het geslacht rust. Als
God hem daarvan niet bevrijden wil, zal hij zich
tot den duivel wenden. Voortaan worden, tot
groote ontzetting der bemanning met ijselijke vloeken
de netten uitgezet. Hij zal den vloek met
vloeken overwinnen. En hij schijnt te slagen.
Enorme vangsten vallen hem ten deel. Doch de
bemanning weigert met Job-zonder-God, zooals zij
hem noemen, uit te varen. Hij is gedwongen uit
donker Rotterdam een bemanning te werven. Deze
ruwe, onervaren matrozen, zijn ondeugdelijk voor
hun werk, zij overtreffen allen den schipper in
vloeken. Dat wordt hem, wien het werk en het
schip zoozeer ter harte gaan, te bar. De trotsche
schipper moet buigen — maar voor de menschen
alleen. Hij krijgt zijn oude bemanning terug op
voorwaarde, dat hij niet meer vloeken zal.

Nu gooit hij het weer over een anderen hoeg.
Dwars tegen traditie en theorie in gaat hij vissen
op plaatsen, waar geen visch zitten kan volgens
de visschershui. En weer slaagt hij, nu door alles
anders te doen dan de anderen. Job Andersom
heeft de reputatie gekregen van een kundigen,
maar zonderlingen schipper. Niet in vertrouwen
op God, noch op den duivel, maar slechts in zich
zelf, zal hij zijn doel bereiken.

Deze sterke overgangen worden eenigszins aan-
vaardbaar, daar de schrijver Job als een bijzonder
sterke persoonlijkheid beschrijft. Maar daarmee
in strijd is zijn deelnemen aan de drinkpartij te
Umuiden, waar hij, de geheelonthouder, zich zon-

der bijzondere noodzaak geheel aan den drank
overgeeft, om daarna aanvoerder te worden in
een der ergste straatgevechten met de politie. Hier
speelt zijn neiging voor helle kleuren en felle con-
trasten den schrijver parten. Deze scène verdiept
allermint het psychische beeld van den hoofd-
persoon.

Veel beter is het laatste gedeelte. Het verhaal
wordt zeer spannend. De slechte jaren op de vloot,
Job's huwelijk en gedwongen afscheid van zijn
schip, zijn leven aan den wal, waar de zeeman
zich noode kan schikken in zijn rol van kruiden-
ier, het is alles zeer levendig en goed beschreven.
Ongetwijfeld aanleg voor het lichtere genre, toont
hij in de beschrijving van de begrafenissen van den
reeder. De humor en scherpe waarneming gaan
hier saam en vormen een voortreffelijk stuk werk.

Het slot bevredigt mij minder. Wel is zeer goed
geleekend de onontkoombare drang, het schip te
koopen, waarop Job zijn levensideaal meende be-
reikt te hebben. Maar innerlijk is hij niet ver-
anderd, want hij is nog fel anti-godsdienstig. Dat
hij zijn moeder en vrouw wel voor zich laat
bidden en heimelijk daarop drijft, is in tegenstrijd
met zijn eerlijk gemeente, felle uitingen.

Nu Job weer vaart, innerlijk ongebroken, zo
alles weer den zelfden koers moeten gaan. Daar-
om grijpt de schrijver nu in. Tijdens den oorlog
laat hij Job's schip met man en muis vergaan,
kort nadat Job het verlaten had, om zijn zieke
vrouw te bezoeken. Door deze redding wordt dan
Job eindelijk geestelijk gebroken, en als ook zijn
vrouw mag blijven leven, geeft hij zijn verzet op
en gaat hij verder het leven in, alleen drijvend op
Gods genade.

Dit eenigszins geforceerde slot bevredigt niet.
Trouwens, de geheele psychische gestalte van Job
is niet sterk, ze is te schematisch afgewerkt, hoe-
wel er zeer goede trekken in liggen. Heel goed op
dreef is de schrijver echter bij de uitbeelding van
het uiterlijk leven, het milieu, het bedrijf. Er zit
gang in het verhaal, het zit vol actie en afwissel-
ing, het boeit door de beschreven saamhoorigheid
van bemanning en schip. Al is het boek niet in
alle opzichten even geslaagd — zou dat ook kun-
nen bij een eersteeling? — het is veelbelovend.
Dit frissche boek spant de verwachting hoog.
Gron. H. S.

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan
Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Ik kan toch niet gelooven.

Dezer dagen zat ik aan het bed van een zieken
broeder.

Hij had het niet gemakkelijk; hij (en datzelfde
gold ook zijn vrouw) hij had zooveel te tobben.

En de oorzaak daarvan was die eene, telkens
terugkerende zwaarigheid: „Het is toch bekend,
dat wij van onszelf niet kunnen gelooven. En als
ik nu, als antwoord op de prediking des Woords
en het herderlijk vermaan, toch de hand leg op
Gods belofte, is dat dan niet een daad van mij-
zelf: een daad, die juist, omdat zij van mijzelf
is, geen waarde heeft: is het geloof, waartoe ik,
op deze wijze, kom, geen valsche geloof?”

Zonder het nu precies zoo te formuleeren,
scheen deze broeder te bedoelen: „Als mijn ge-
loof echt zal wezen, dan moet ik daar-
toe door den Geest Gods onweersstaan-
baar gedreven worden; dan moet ik in
het komen tot het geloof zuiver pas-
sief zijn; dan moet het geloof niet iets
zijn, dat ik doe, maar iets, dat in mij
gedaan wordt, zoodat ik feitelijk niet
anders te doen heb dan te wachten op
het oogenblik, waarin het God zal be-
hagen mij het geloof te geven.”

Het komt mij voor, dat deze broeder en zijn
vrouw de eenigen niet zijn, die de dingen zoo
zien en die daardoor een zwaar en donker leven
hebben.

Het is daarom misschien wel goed dit punt nog
eens nader onder de oogen te zien.

Ik zou deze tobende broeders en zusters in de
eerste plaats erop willen wijzen, dat hun hou-
ding zeker niet in overeenstemming is met de
doorlopende voorstelling van de Heilige Schrift.

Laten zij heel de Schrift maar doorzoeken en
nergens zullen zij ook maar één plaats vinden,
waar tegen ons gezegd wordt, dat wij niet ge-
looven mogen of moeten wachten tot het oog-
enblik, waarin God ons het geloof geeft.

Altijd en overal komt tot ons de eisch, dat wij
gelooven zullen.

Als de stobbewaarder vraagt: „Lieve heeren,
wat moet ik doen, opdat ik zalig worde?” dan
wordt niet tegen hem gezegd: „Gij moet wach-
ten, dat God u het geloof geeft”, maar zeer per-
tinent: „Geloof in den Heere Jezus Christus en
gij zult zalig worden, gij en uw huis”.

De eisch des geloofs.

De prediking van het Evangelie loopt altijd uit
op de vermaning: „Bekeert u en geloof het Evan-

gelie”. Daaruit blijkt reeds, dat het niet goed
kan zijn te zeggen: „Ik wacht op het moment,
waarin het mij gegeven wordt.”

In de tweede plaats is zulk een houding naar
alle kanten door en door inconsequent.

Gij zegt: „Ik kan niet gelooven in den Heere
Jezus Christus”.

Hoe weet gij dat?

Dat weet gij alleen uit het Woord. Dat is geen
kennis, die opspruit uit de algemeene open-
baring.

Dat gij niet kunt gelooven, weet ge dus alleen
doordat ge gelooft het Woord, waarin u deze
waarheid onthuld wordt.

Maar als ge dit deel der openbaring wel ge-
looven kunt, waarom zoudt gij dan dat andere
niet kunnen aannemen?

Gevoelt ge niet, dat ge zoo met uzelf in strijd
komt? Dat wordt nog duidelijker als gij zegt: „Ik
wacht op het oogenblik, waarin God mij het heil
zal willen schenken.”

Wachten op den Heere, maar dat is een
daad; wachten op den Heere, dat is: voor
Hem staan, de hand naar Hem uitgestrekt, een
gebed in het hart, of het Hem behagen mocht u
te geven, wat gij begeert.

Maar als ge u wel zoo, wachtende, voor den
Heere kunt stellen, waarom zoudt gij dan niet
kunnen gelooven?

Gij zult toch niet willen zeggen, dat zulk
wachten iets is, wat de mensch niet van zichzelf
kan? Gij wilt graag behouden worden door Chris-
tus, zegt gij, daar gaat heel uw hart naar uit.

Van Wien hebt gij die begeerte? Is dat niet Gods
gave?

Maar mijn lieve broeder en zuster, wat dacht
ge nu, dat God u wel de begaerte zou geven om
door Christus behouden te worden en niet het
geloof? Dat is niets dan onheilge inconsequen-
tie, dat gij zegt: „Ik kan wel gelooven, dat
ik onmachtig ben tot geloof, maar ik
kan niet gelooven, dat Christus mijn
Heiland is”.

„Ik kan wel wachten op den Heere,
maar ik kan niet gelooven”.

„Ik kan wel begeeren den Heiland te
bezitten, maar ik kan Hem niet aan-
nemen.”

Wat een wonderlijke voorstelling hebt gij toch
wel van God, dat Hij u wel het verlangen naar
het heil in het hart zou werken en niet het ver-
mogen om het heil te grijpen.

Gij, die zoo spreekt als gij doet, hebt niet het
minste recht meer om u voor uw ongeloof te
verschillen achter uw onmacht.

Waaruit uw ongeloof voortspruit, dat zal niet
bij u allen precies hetzelfde zijn.

Bij den één zal het zijn de onwil om zich over
te geven, wijl hij wel weet, dat hij, dat doende,
met de zonde zal moeten breken. En dat wil hij
niet. Liever wil hij in de schemering van de on-
zekerheid rondwaren, dan wandelen in het licht
van de zekerheid, wijl hij in de schemering de
zonde durft vasthouden, die hij in het volle licht
zal moeten loslaten.

Een ander zal zich voor zijn ongeloof beroepen
op zijn onmacht, omdat hij toch liever niet geheel
uit genade zalig wordt, omdat de Remonstrant in
zijn hart nog niet dood is.

Bij een derde zal het weer zoo zijn, dat hij, ja,
wel door genade zal willen zalig worden, maar
dat hij eigenlijk toch niet mogelijk acht. Al dat
beroep op zijn onmacht is in den grond der zaak
een niet-willen gelooven.

Wie eerlijk zijn hart onderzoekt zal dat moeten
toegeven.

Al die tobende broeders en zusters bind ik met
al den ernst, waarover ik beschik, op het hart:
„houdt daar toch mee op, van dit oogenblik af;
geloof Gods belofte! Bedenk wat gij doet met al
dat spreken over uw onmacht. Hebt gij er u wel
eens rekenschap van gegeven, dat gij daardoor
God de schuld van uw ongeloof geeft?”

Stelt het u maar eens voor, dat gij straks in
het oordeel zult staan, zonder dat gij tot geloof
zijt gekomen. Zoudt gij dan durven zeggen: „Heere,
ik wilde wel, maar ik kon niet?”

Dan, in het licht van den troon, zult ge het zoo
klaar zien, dat uw ongeloof niet Gods schuld is,
maar uw eigen schuld, dat gij niet hebt gewild.

En indien gij daar nog den moed zoudt hebben
om te zeggen: „ik kon niet”, dan zal het woord
des oordeels u wegslingeren in het verderf.

Geloof dan toch het Evangelie.

Dat zeg ik zelfs tegen hen, die nog nooit tot
„tobben” kwamen, die van „wachten” niets spreken.
Ook tot u komt de eisch des geloofs; en nu is
het waar, dat gij van nature niet kunt gelooven,
maar — gij hebt de belofte, de belofte des Ver-
bonds; en die belofte is de brug, die u, over den
afgrond uwer onmacht heen van den eisch des
geloofs voert tot de daad des geloofs.

Ja, nog verder ga ik; zelfs tot hen, die staan
buiten het Verbond, zeg ik, als ik hun het Evan-
gelie predik: „geloof dat Evangelie”; want in
het aanbod van genade ligt opgesloten de toe-
zegging van alles, wat tot aanvaarding van die
genade noodig is.

Niemand, niemand behoeft om zijn onmacht,
ook maar een oogenblik in zijn ongeloof te blijven.

Hoe deze dingen precies in elkaar zitten, kan ik niet zeggen; redeneerend kan ik het niet uit elkaar halen.

Zeker, wij zijn van nature onmachtig.

En toch zeg ik: „Doe het, want God doet het in u.“ En als gij het gedaan hebt, zult gij erkennen, dat het tenslotte Gods werk was.

Nooit behoeft uw onmacht u van het geloof af te houden; maar, geloovende, zal uw onmacht u wel oorzaak zijn al de eere voor uw geloof en behoudenis Gode te doen toekomen.

O, wanneer zal het toch eens verdwijnen uit alle prediking en herderlijke zorg al zulk bezig zijn met de onmacht des menschen, dat de arme, maar ook booze mensch daardoor van het geloof wordt afgehouden.

Gelooven, dat is onze zaak, en met onze onmacht zal God wel klaar komen.

G. D. v. D.

HET BOEK VAN DE WEEK

De Duitse Kerkstrijd.

II.

Deze Ds Niemöller heeft in de jaren van den Kerkstrijd natuurlijk ook steeds gepreekt. Men kan wel niet begrijpen, als men leest, hoe enorm druk hij het in die dagen gehad heeft, dat hij tijd gevonden heeft om preeken te maken, maar in ieder geval, hij heeft gepreekt. En zijn laatste preeken zijn eerst in de Duitse taal uitgegeven onder den titel: „Dennoch getrost!“ en zijn nu in Nederlandsche vertaling verschenen. Nu kan ieder zien, of Ds Niemöller zijn kansel misbruikt heeft. Daartoe zijn de preeken letterlijk uitgegeven, zooals zij in stenografische verslagen te vinden zijn. Helaas konden de uitgeschreven preeken van Ds Niemöller niet benut worden. Deze zijn allen in beslag genomen en nimmer vrijgegeven. Gelukkig werd van elke preek een stenografisch verslag opgemaakt. Die verslagen zijn uitgegeven. Men verzekert ons, dat niet iets is toegevoegd of weggehaald. Zooals ze voor ons liggen, zoo zijn ze uitgesproken.

Het is heerlijk, deze preeken te lezen. Daarmede bedoelen we niet, dat zij voorbeelden zijn van preeken. Ik geloof, dat zij dat allermint zijn. Homiletisch zijn ze naar onze maatstaf slecht verzorgd. De exegese komt er dikwijls kaal af. Ze openen en sluiten het Koninkrijk der hemelen niet toe naar den eisch van den Heidelbergchen Catechismus. En we kunnen ook lang niet met alles, wat hij zegt, meegaan. En toch is het heerlijk, deze preeken te lezen.

Vooreerst: zij geven aan, dat Ds Niemöller een open oog gehad heeft voor de situatie in Duitschland en de boodschap der kerk in deze. Hij zag het volkomen duidelijk: „de wereldlijke macht is niet tevreden, wanneer wij onze diensten en onze werkkraft trouw tot haar beschikking stellen, haar aanspraak strekt zich uit tot onze innerlijke overtuigingen, tot onze zielen en daarmee tot den geheelen, ongedeelde mensch.“ 27. „Dergelijke totaliteitsaanspraken, die wereldlijke machten laten gelden, zijn roof op God gepleegd. We kunnen niet leven, alsof de Keizer de macht op aarde heeft en God in den hemel.“ 31.

„Het gaat maar niet tegen het Oude Testament, het gaat tegen den eenigen Heer.“ 48. „Ons volk viert geen Kerstfeest meer, ons volk viert de mythe van de eeuwige geboorte.“ 49.

„Hier — in den Kerkstrijd — worstelt de duivel met den Verlosser om verdoemenis en zaligheid.“ 108.

„De eenig-passende houding voor een hedendaagsch Duitsch mensch is de houding van een Prometheus of een Lucifer.“ 184.

We zouden meer kunnen aanhalen, maar het is wel genoeg. Ds Niemöller heeft zich niet gevleid met allerlei schoone redeneeringen, hij heeft den nood, waarin de Duitse kerk geraakte, direct gezien — een levens- en wereldbeschouwing, die den mensch totaal opelscht, die religieuze binding vraagt, die een nieuwe, totale religie wil zijn.

En daartegenover heeft hij onversaagd en onverkort de belijdenis gesteld, die naar het Woord Gods is. Onverschrokken heeft hij gepreekt, dat onze Heere Jezus Christus de Zoon Gods is, het Lam, dat onze zonden verzoend heeft aan het kruis, dat niet — men vergeve mij de overneming — als een sukkel is ingegaan in den dood, maar Zich zelf aanbood aan God tot vergaving der zonden, dat God onze ganschen dienst opelscht op alle terreinen des levens, dat men den eenigen Meester, dien wij hebben, moeten eeren boven en ook ondanks alle wereldlijke macht, in één woord, tegenover de totaliteitsaanspraak van het nationaal-socialisme heeft hij geplaatst de totaliteitsaanspraak van den levenden God: Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben, en Mij, den eenigen God, zult gij dienen met alles, wat gij hebt en wat in u en bij u is.

Dan: deze preeken worden gedragen door het sterke besef, dat de kerk van Christus een kruis-kerk is, die naar het woord van Calvijn ten allen

dage begraven wordt. Klaar en duidelijk staat dat hem voor ogen. Zeker, een kerk, die den Christus tot „Jezus“ maakt, die kan het goed hebben, maar een trouwe kerk, die heeft niets anders te duchten dan smaad, verachting en hoon.

Maar de ware kerk zal gaarne lijden om Christus' wil. „Het loont waarlijk de moeite niet, om het hoofd te laten hangen.“ 68. God tot vriend te hebben schenkt meer troost, dan de vriendschap van de geheele wereld te bezitten.“ 69. „Het einde aller dingen is immers nabij. En dat weerklinkt niet meer gelijk vroeger als het schrikwekkende bazuin geklank van het laatste oordeel, doch als een blijde boodschap, als een troostvol antwoord.“ 158.

O ja, hij gevoelt het levendig, hoe diep de kerk in de vervolging gegriefd wordt. „Dat drukt ons: dat wij zonder ophouden schurken, vijanden des volks en landverraders worden genoemd, zonder ons te kunnen verweren“, 134 en het klinkt als een noodkreet, als hij er over klaagt, dat zelfs in zijn gemeente er nog zijn, die vragen, of de gevangenen predikanten misschien iets misdaan hebben“, 205, en hij kermt het als het ware uit met Ps. 94: „Zij rotten te zamen tegen de ziel des rechtvaardigen“. Maar hij weet het ook, dat de Heere Zijn licht en Zijn heil is, dat de stad Gods op een berg ligt en niet kan ondergaan, dat de zaak der kerk een gansch rechtvaardige is, en dat, wat er ook gebeurt, het Woord Gods nimmer gebonden is. En zoo kan hij zijn gemeente al den troost der Schriften bieden.

Woorden, die voor ons haast niet leven, worden woorden van troost, een preek over Psalm 94! De Schrift, die weet, dat de kerk een kruiskerk is, ontvouwt voor hem zijn volken rijkdom. Onvermoede waarheden weet hij, nu de kerk vervolgd wordt, uit de Schrift op te diepen. Hij volgt in zijn preeken meestal het pericopenstelsel, dat in Duitschland in zwang is, en hij kan dus niet eens zijn teksten vrij kiezen, maar het lijkt, alsof alle teksten troostteksten worden voor de arme kerk van Christus, die het Kruis moet dragen. Waarlijk, 't wordt hier duidelijk, de HEERE God brengt Zijn kinderen in den smeltkroes, maar Hij biedt hun ook al den troost van Zijn Woord, ze verstaan Zijn Woord nog beter dan in de dagen van voorspoed.

En ten slotte: deze preeken worden gedragen door den moed des geloofs. Hier spreekt geen landverrader. Terecht schreef Ds Barkey Wolf in zijn voorwoord: „er valt een duidelijke climax in op te merken, wat betreft openheid, durf, afwerpen van vrees en toenemen van aanvalskracht“.

Inderdaad. We krijgen den indruk, dat Ds Niemöller zeer tegen zijn zin de overheidsmaatregelen heeft afgekeurd. Maar hij kan niet anders. Hij moet aan „politiek“ doen. „Bij den „politieken“ factor gaat het niet slechts om doelstellingen van de buitenlandsche politiek... veel meer gaat het om een bepaalde wereldbeschouwing.“ 220. Hij houdt inderdaad „politieke“ preeken. De nationaal-socialistische overheid MOET op haar standpunt dezen dominee den mond snoeren. Zij kan niet anders. Ik neem gaarne aan, dat zij het niet met vreugde (voor alles, geen martelaren!) gedaan heeft, maar zij MOET. En Ds Niemöller kan niet toegeven. En mag niet toegeven. En God geve, dat hij nimmer zal toegeven. In die overtuiging heeft hij het Woord Gods gepreekt. Met smart in zijn ziel heeft hij het gedaan. Dat doet zijn Duitse overheid! Dat doet de partij, die hij lief heeft. Dat doen menschen, die gedoopt werden. Dat kan mij mijn vrijheid, mijn bezit, mijn leven kosten. Maar hij heeft het gedaan. Hij had alleen het Woord en aan de zijde van zijn vijanden was alles. Maar met dat Woord heeft hij het gewaagd. In naam van Zijn Zender. En met dat Woord heeft hij getriumped, ook al werd hij tenslotte gevangen genomen. Ja, dat soort politiek moet op den kansel komen — hij is een „politieke“ dominee geweest, — maar om Christus' wil, om der gemeente wil, om der wille ook van het Duitse volk. En zijn leven niet achtend, heeft hij het opgenomen voor het Woord Gods, totdat de vijanden grepen naar het zwaard der vervolging. Geloofd zij God om dezen man! Gode zij dank voor deze preeken!

En wij, die in alle rust deze preeken mogen lezen! De HEERE geve ons dankbaarheid, dat wij het kruis niet behoeven te dragen, zooals Ds Niemöller het doen mag. Daarom te meer past ons de voorbede voor hem en de zijnen en de arme kruiskerk. En daarom te meer moeten we waken en werken, opdat onder beding van Gods genade ons zulke dingen niet overkomen. En een ding zullen wij niet vergeten; de kerk wordt ten allen dage begraven. Geve de HEERE ons, dat we dat verstaan, en meer en meer verstaan.

En bovenal — de antichrist komt, de man, in wien alle zondemacht zich concentreert zal. En die de lijden verstaat, en den roep der cultuur hoort, hij ziet het in, dat de cultuur rijp gaat worden voor den gewonen mensch, die desondanks de antichrist zal zijn. Moeten we wachten, totdat die antichrist ons bij elkaar slaat, ons, die gewoon worden aan de gescheurdheid der kerk en haar zelfs goedpraten?

De antichrist komt — zouden we niet worstelen om hem tegen te houden? Worstelen op alle terrein, worstelen ook in de politiek. God make ons trouw en moedig en fier.

De groote Koning sterkt Ds Niemöller in zijn groote ellendigheid. Hij mag schrijven in zijn eerste brief uit de gevangenschap: „Ik ben tevreden en dankbaar, dat ik mij nu mag laten dragen door Hem, dien ik gepredikt heb. Hoe schoon, dat men zich daarover het hoofd niet behoeft af te tobben, dat de Rots staat en onwankelbaar blijft in alles, wat ons wedervaren mag.“ (Martin Niemöller und sein Bekenntnis. 71)

En wij in onze kleine ellendigheid... we loopen nog maar met de voetgangers, hoe zou het gaan met de paarden, als we van de voetgangers moe worden? Zoo we alleen vertrouwen in een land van vrede, hoe zullen we het dan maken in de verheffing van den Jordaan? (Jer. 12:5).

M.

M. V.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN

De doopsformule: „In“ of „tot“?

In „The Banner“ van 14 Sept. 1939 komt een interessante gedachtenwisseling voor over een kwestie, die in de Chr. Geref. Kerk in Noord-Amerika bestaat met betrekking tot de doopsformule. Aanleiding tot dit debat was een antwoord, door Prof. D. H. Kromminga in de correspondentie-rubriek gegeven op een vraag over dit onderwerp. Rev. L. Verduin komt thans op tegen de door Prof. Kromminga gehuldigde voorstelling. We geven zijn betoog en het daarop gepubliceerde antwoord van Prof. Kromminga hieronder in verkorten vorm weer.

I. De meening van Rev. Verduin.

In 1936 werd aan de synode van de Chr. Geref. Kerk voorgesteld om uit te spreken, dat degenen, die om ernstige redenen de voorkeur gaven aan de formule „in den naam“ niet zouden worden lastig gevallen wegens afwijking van de vastgestelde liturgie. Maar de synode meende die uitspraak niet te kunnen doen.

Toch is de zaak belangrijk genoeg. De uitdrukking „Ik doop u tot den naam van God“ kan gemakkelijk aanleiding geven tot verkeerde denkbeelden in verband met het sacrament van den doop. De meeste menschen zullen door het steeds weer hooren van die uitdrukking licht tot de conclusie komen, dat het kind door den doop in gemeenschap komt met den drieëenigen God. We zijn terecht bang voor de dwaling van een wedergeboorte door den doop; maar zou de gedachte van een inlijving (incorporation) door den doop minder bezwaarlijk zijn? Wij willen zeker niet onze menschen onder den indruk brengen, dat wij „in den naam“ zijn omdat we gedoopt zijn; want we willen hun juist duidelijk maken, dat we gedoopt worden omdat we „in den naam“ zijn. Maar de bestaande liturgie leidt gemakkelijk tot dit misverstand.

Toch schijnt onze kerk daaraan niet genoeg aandacht te hebben geschonken, en de Amerikaansche Bijbelvertaling (Revised Version) zonder kritiek te hebben gevolgd. „In den naam“ is gewijzigd in „tot den naam“, zonder dat daarover werd gediscussieerd.

De moeilijkheid ligt in de vertaling van de oorspronkelijke formule, zooals ons die is gegeven in Matth. 28:19: „eis te onoma“. De meeste Bijbelvertalingen hebben die uitdrukking weergegeven met „in den naam“. Slechts enkele vertalingen kozen „tot den naam“. De vertaling hangt samen met exegetische kwesties; maar het gaat hier hoofdzakelijk om de vraag: wat beteekent het Grieksche voorzetsel „eis“?

Dikwijls zegt men, dat „eis“ noodzakelijk een beweging of verandering aanduidt. Waar dat niet het geval is, wordt de praepositie „en“ gebruikt. We zouden dus moeten schrijven: ik viel „eis“ (in) het water en toen was ik „en“ (in) het water. Maar de Grieksche literatuur laat duidelijk zien, dat die regel niet altijd opgaat; ook niet in het N.T.

Vooreerst zijn beide woorden oorspronkelijk één: „eis“ is slechts een samentrekking van „en(s)“. Vergelijk b.v. Mark. 4:8. Daarom behandelen verschillende grammatici deze woorden onder één hoofd, zooals Brugmann („Grieksche Grammatica“), terwijl de bekende geleerde A. Th. Robertson letterlijk zegt, dat „eis“ hetzelfde beteekent als „en“. Ze verhouden zich tot elkaar als „ek“ en „eks“. In het moderne Grieksch duidt „eis“ alle werkzaamheden aan, of er een beweging mee samengaat of niet. De praktijk was dus wel eenigszins anders dan de schoolgeleerden ons hebben willen doen gelooven!

Zoo zijn er voorbeelden, dat „eis“ en „en“ elkaar afwisselen. Oude afschrijvers bekommerden zich er niet om, welke praepositie zij schreven, zooals blijkt uit sommige handschriften bij plaatsen als Mark. 2:1, Hand. 2:5, en vergelijking van Rom. 1:24 met 1:26, Matth. 3:6 met Mark. 1:9, Matth. 24:18 met Mark. 13:16, Matth. 26:23 met Mark. 14:10.

Er zijn veel passages waar „eis“ wordt gebruikt, terwijl de gedachte aan een beweging bestaafwezig is. Voorbeelden: Jezus woont „eis“ Nazareth (Matth. 2:23); Hij zit „eis“ den Olijberg (Marc. 13:3); de Zoon is „eis“ den schoot des Vaders (Joh. 1:18); Jezus' ziel wordt niet verlaten „eis“ den Hades (Hand. 2:27); Filippus werd gevonden „eis“ Azote (Hand. 8:40); Pau-

lus
Abra
In
„tot
wegl
naam
Robe
in M
beva
over
zou
brach
gedac
Hie
„en
zich
Joha
doop
veran
1:25
Cor
„in d
Int
maar
De
antw
den
dit w
zijn
zin n
form
de ge
slecht
drie
deze
de. M
verre
meen
beteel
noodz
en zi
nom
zag
wen
eerste
in dit
bij he
Jezus
„Mij
Dr R
deze
En
geven
lijk
toe,
men
tates
men
dat d
naam
En all
den k
rechte
de ex
meerd
de ex
En
omdat
We b
we n
H. H
Prof
met R
twee
geschi
niet g
ling v
le
vraag
weer
de dis
synode
Bove
een v
Bijbel
tuurlij
te ope
termin
de for
gebrac
vertall
Prof
vraag
voorg
uiting
2e. E
lijk v
de dis
te bep
ring n
gens
geleer
wijzen
verbou
dien 2
mar...
Verduin
1)
gechier